

Landsbyplan for Store Darum



Esbjerg
Kommune

Landsbyplaner

Denne landsbyplan er én ud af i alt 21 landsbyplaner lavet for Esbjerg Kommunes større landsbyer.

Landsbyplanerne er et ønske Byrådet har haft om at få samlet alle de idéer og visioner, som man går med i landsbyerne, i en form for idékatalog, der fremover kan danne baggrund for en videre fysisk og æstetisk planlægning og udvikling af landsbyerne.

Det er meningen, at landsbyplanerne skal afspejle byernes udviklingsmuligheder på baggrund af det omgivende landskab, landsbyens kulturhistorie og særegne karaktertræk, så en fortsat udvikling kan ske i respekt for den enkelte landsbys helt særegne præg.

Landsbyplanerne rummer ønsker og forslag til større byudviklingsprojekter af en mere langvarig karakter, og mindre mere konkrete forskningsprojekter som er lige til at gå til her og nu.

Der er ikke fra politisk side bundet en efterfølgende økonomi op på planerne til en realisering af de mange idéer, men man håber på, at landsbyerne selv med planerne i hånden mere målrettet kan søge om tilskud ved diverse fonde til en realisering af nogle af idéerne. Der er bagerst i planen oplistet nogle af de fonde, som man måske vil kunne ansøge om tilskud.

Det er et af hovedmålene med landsbyplanerne, at der hermed bliver sat mere fokus på de lokale styrker, herlighedsværdier og udviklingsmuligheder som ligger i Esbjerg Kommunes landsbyer, både for at øge interessen for landsbyerne blandt egne indbyggere som blandt kommende tilflyttere, men også af hensyn til landsbyernes fortsatte fremtidige udvikling som selvstændige levedygtige samfund.

Landsbyplanens planmæssige konsekvenser

Landsbyplanerne er ikke et plandokument og har ingen direkte planmæssige eller politiske konsekvenser, men for de større og mere overordnede visioner er det tanken, at landsbyplanerne i kommunens videre langsigtede planlægning vil kunne tages op og indgå som konkrete forslag til de næste revideringer af kommuneplanen. For eksempel er der i planen peget på mulige byudviklingsområder, som ikke er med i den gældende kommuneplan. Om de så kommer med i senere kommuneplaner vil til den tid bero på en vurdering af blandt andet behovet for flere bolig- og erhvervsområder og om der er en sammenhæng imellem let adgang til offentlig transport, gode veje, jernbaner, skoler, butikker og om grundende har en så attraktiv beliggenhed, så de kan forventes solgt.

I forbindelse med kommende budgetlægninger og planlægningen af nye drifts- og anlægsgaver vil det også være helt naturligt fremover at se på, hvad der er foreslået i landsbyplanerne og om muligt tage højde for dette,

Landsbyplanens opbygning

Hver landsbyplan rummer først en analysedel, hvor landsbyens historie, landskabet, særlige karaktertræk ved byen, bindinger i forhold til fredninger, naturbeskyttelsesloven og gældende kommuneplanbestemmelser bliver beskrevet.

Derefter følger en samlet overordnet indsatsplan for byen, hvor forslag til forbedringer og nye tiltag præsenteres; og endelig til sidst er nogle, af Lokalrådet udpegede, indsatsområder nøjere og mere detaljeret beskrevet og visualiseret. Disse mere detaljerede forslag til indsatsområder er udformet, så de direkte bør kunne anvendes af landsbyen i en konkret ansøgningsammenhæng.

Landsbyplanerne er blevet til i et udviklingssamarbejde med den enkelte landsbys lokalråd, kommunale planlæggere fra Planafdelingen og Vej & Parkafdelingen samt eksterne konsulentvirksomheder.

Landsbyplanen for Store Darum er udarbejdet af Helene Plet arkitekt maa, Ketner Olsen arkitekter, GBL og lokalrådet i samarbejde med Esbjerg Kommune

- 4 Karakteristik
- 6 Land og natur
- 12 Byanalyse
- 18 Indsatter
- 26 Støttemuligheder



0 100 200 m

luftfoto : COWI

KARAKTERISTIK

I Store Darum finder man en landsby, hvor den smukke landsbysjæl er byens identitet. I Store Darum finder man nærhed til naturen, til hinanden og til aktiviteterne samtidig med, at de større byer ikke er langt væk - det er Darums styrke!

Store Darum ligger smukt placeret i det åbne marsklandskab mellem Esbjerg og Ribe med kun 14 km til Esbjerg, 16 km til Ribe og kun 7 km til Bramming. Der er busforbindelser til de 3 byer.

Landevejen mod Ribe og Esbjerg ligger, så den sikrer hurtig til- og frakørsel til disse.

Der er 445 husstande og ca. 1300 indbyggere i Store Darum Sogn, der arealmæssigt, er en af Danmarks største landsbyer.

Navnet Darum menes at udspringe fra det oldnordiske ord "darr", der betyder spyd eller spydspids. Store Darum, der har været bebygget gennem mange århundreder, menes at have fået navnet i førromersk jernalder. Det kan være terrænets form, der har givet stedet sit navn. Sognet ligger på et højdedrag, der som en spydspids strækker sig ud i det lavere liggende eng- og marskområde.

Store Darum består af 5 bydele, kaldet grandelag: Nørreby, Midtby, Østerby, Sønderby og Vesterby. Østerby er den nye bydel.

Hver bydel bestod oprindeligt af en tæt samling gårde og huse. Endnu finder man velbevarede gårde og huse i den gamle byggestil, og det snoede vejforløb er helt unikt. Begge elementer er så stærke, at de tilsammen skaber den særlige landsbyidentitet i byen, trods store udvidelser af landsbyen.

Boligmassen i Store Darum er helt karakteristisk med de mange fine to- eller trelængede gårde fra 1700- og 1800 tallet. Syd for Gl. Darumvej har landsbyen en meget fin landsbykarakter, mens der nord for Gl. Darumvej er en mere tæt karakter omkring Sviegade og kirken. Her er opført en del villaer i forskellige stilarter. Generelt virker landsbyen grøn, men efter mange vejtræer er gået ud, har det sat sine spor i landsbyens grønne karakter.

Landsbyens udvikling, afspejles tydeligt i boligmassen med mange villaer. I byen er der ejer- og leje boliger. Derudover er der en del mindre erhverv fra tømrer, murer, autoværksted, motorcykelforhandler m.v. Der er ingen dagligvarebutik eller nærbutik. Der er SFO i tilknytning til skolen og dagplejepasningstilbud for de små. Derudover er der institutionen "Helheden" - et bosted for sindslidende, der ligger spredt i byen, etableret i den eksisterende boligmasse. Institutionen er meget fint integreret i landsbyen.

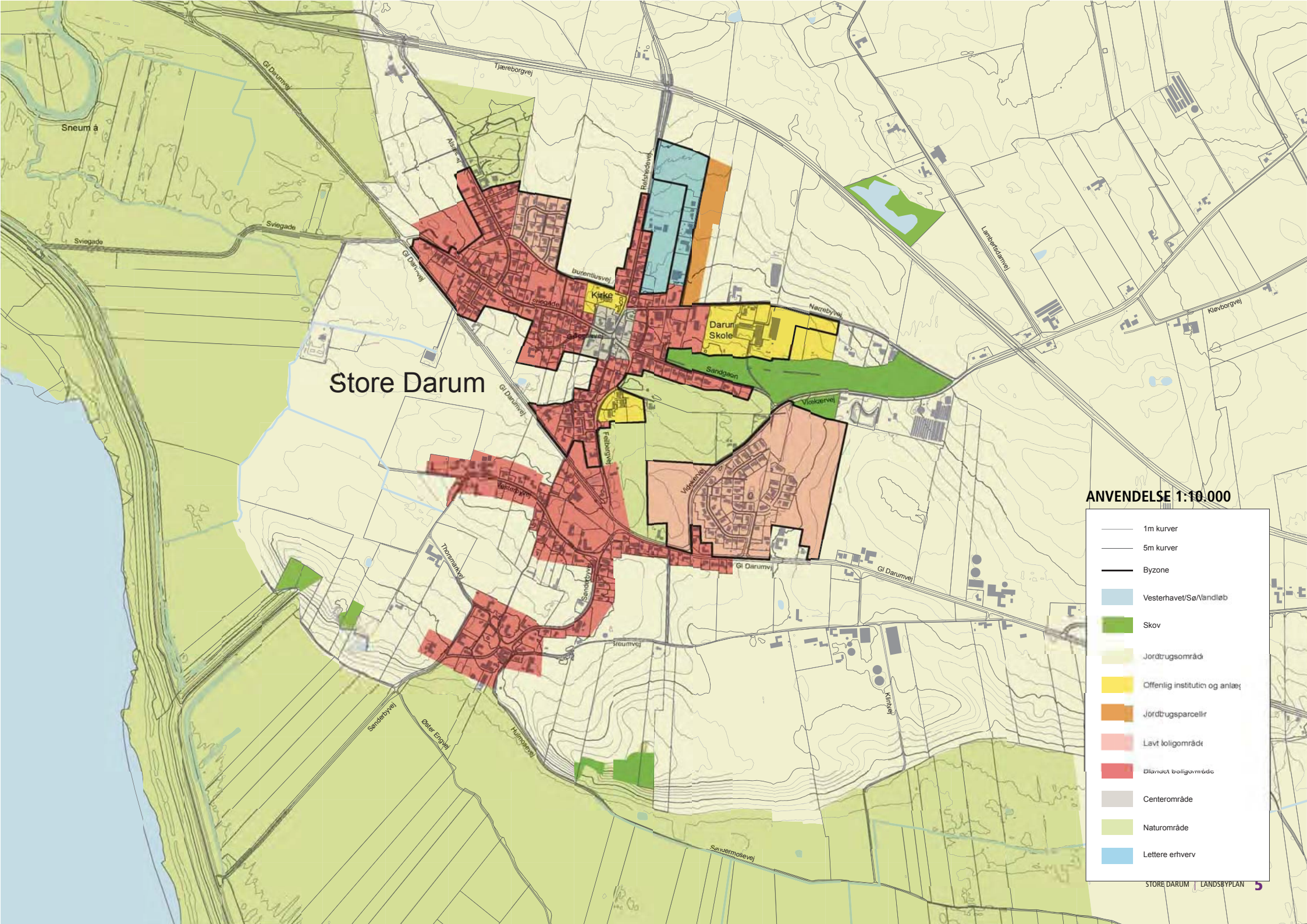
Kirken er sognets ældste bygning. Kirken ligger på landsbyens højeste punkt i Nørrebys nordlige udkant. Kirken er en middelalderkirke, der er opført omkring 1150-1200. Præstegården er et af de ældste huse i landsbyen.

Landsbyen har i sin tid været beriget med både kirke, mølle og foderstofforretning, købmand/brugs, forsamlingshus og afholdsforening samt et andelsmejeri. I dag er der kun skolen tilbage.

Landsbyen har i dag fået et Kultur- og fritidscenter i tilknytning til skolen, som er et vigtigt omdrejningspunkt for byens fritidsliv og et stort aktiv for Darum. Store Darum har et meget rigt foreningsliv med badminton, billard, jagtforening, FDF, fodbold, gymnastik, håndbold, krocket, tennis, volleyball, landsbyråd m.m. Sognehuset spiller også en vigtig rolle i forhold til fritidsaktiviteter så som litteraturklub, strikkeklub, kirkehøjskole m.m. Derudover er der mange arrangementer som Fællesspisning, sogneudflugt, friluftsgudtjeneste, koncerter, sportsstævner m.m.



Stemmingsbilleder fra Store Darum



Store Darum

ANVENDELSE 1:10.000

- 1m kurver
- 5m kurver
- Byzone
- Vesterhavet/Sø/Landløb
- Skov
- Jordbrugsområde
- Offentlig institution og anlæg
- Jordbrugsparceller
- Lavt lolligområde
- Blånet boligområde
- Centerområde
- Naturområde
- Lettete erhverv

LAND OG NATUR

Landskabet omkring Store Darum er meget enestående med mange landskabelige kvaliteter, der bør tages vidt hensyn til i de fremtidige planer for landsbyen. En af Store Darums stærke kvaliteter er kontakten til de marskens åbne vidder. Landskabet syd og vest for byen er særligt følsomt over for nye tiltag og her findes også mange bindinger, der er med til at sikre den storslåede natur og det åbne landskab.

Landsbyen grænser op til det område, der er udpeget som Nationalpark Vadehavet fra 2010. De store vader, som oprindeligt er smeltevandssletter fra istidens afslutning, blev oversvømmet da temperaturen atter steg, samtidig aflejredes store mængder af sand som revler og øer langs kysten. Mellem øerne og kysten findes et lavvandet havområde – med vidtstrakte vadeflader. Det, der imidlertid gør vaderne helt særlig, er det markante tidevand, der dels skaber dybene mellem øerne og gennembryder sandbanke, dels danner grundlag for det enestående fugleliv, der kendes i området.

Store Darum ligger på en geest-tunge – et højere liggende tørt og sandet landskab ud til marsken. Byen ligger mellem kote 2,5 og 10, hvor kirken ligger. Kirken er ikke et særlig markant pejlemærke i landskabet, trods dens høje placering.

Landsbyen grænser mod vest og syd op til marsklandskabet. Flere, mindre levende hegn i markskellene i marsken er

med til at give det flade landskab dybde og perspektiv.

Hulmosevej i syd tegner en flot overgang til det flade marsklandskab, vejen underordner sig landskabets topografi. Gl. Darumvej tegner byens grænse mod marsklandskabet i vest, vejens tracé kører på tværs af landskabets bevægelser og virker lidt anmassende.

Der er flotte kig ud i marsklandskabet fra Vesterbyvej og Thorsmarksvej. Endvidere er der flere steder i landsbyen rigtig fin, visuel kontakt med det omkringliggende agerland, dels med den centralt beliggende fælled men også med de mange agre der smyger sig mellem bebyggede områder helt ind i landsbyen. I landsbyen findes en fin lille løvskov i form af Sandgades Plantage. Omkring plantagen løber et smukt, beskyttet dige.

Arealet mellem Nørrebyvej og Hovedvejen er umiddelbart det areal, der egner sig bedst til udbygning. På arealet, som er svagt skrånende ned mod Hovedvejen, vil nye bebyggede enklaver ikke ødelægge den eksisterende landsbystruktur. Området ligger inden for skovbyggelinjen og kræver derfor en dispensation, hvis det skal bebygges. En bebyggelse på dette sted vurderes dog ikke at have negativ indvirkning på Sandgades Plantage, da det en eventuel bebyggelse vil ligge lavt i forhold til plantagen.

Ankomsten til landsbyen er særlig flot omkring t-krydset Nørrebyvej/Videkærvej. Her danner skovbrynet, græssede bakker og levende hegn en flot port til landsbyen. De øvrige ankomster til byen har en mere eller mindre anonym karakter.



Fin kontakt til det imponerende marsklandskab fra Vesterbyvej



Kig fra diget mod Store Darum, hvor det ses, hvordan landsbyen rejser sig i landskabet, hævet på en geest-tunge



I landskabet ses flere typiske rønnehegn


















Eksempel på hvordan landsbyen hæver sig i terrænet over marsklandskabet. Her et kig langs Lille Engvej mod nordvest



Store Darum

LANDSKABSSTRUKTUR 1:10.000

-  5m kurver
-  Grænse for geestunge
-  Grøft
-  Hegn/trærækker
-  Kirkesti og plads
-  Adgang til skov
-  Flotte kig
-  Flot byport
-  Visuel barrierer
-  Højdepunkt i landskabet
-  Egn til bebyggelse
-  Marsk
-  Grønningstiger
-  Skov
-  Vandspejle/å

BESKYTTET NATUR



Digesøen ved Sneum Sluse, der er omdannet fra Klæggrav til fugleparadis. Et smukt og rekreativt område i marsken, bag diget



Kig ud over det imponerende Vadehav fra diget, de lange horisontale linjer



Sandgadeplantage med kuperet terræn med tæt beplantning af løvtræer



Sandgades fredede dige i skovbrynet

Store Darum lever om nogen op til betegnelsen "vadehavet kontrasterens land" - til den ene side de store åbne vidder og lange horisontale linjer til den anden tæt løvskov, læ og hygge.

Beskyttede naturtyper

Enge, moser, heder, overdrev, strandenge, søer og vandløb er alle beskyttede naturtyper. Naturbeskyttelsesloven beskytter disse naturtyper mod indgreb, der kan ændre deres tilstand. Det er alle sårbare miljøer, der meget nemt lider uoprettelig skade ved ændret anvendelse eller tilføjelse af nye arter eller stoffer som eksempelvis gødning.

I området findes flere små søer og vandløb, som alle er beskyttede af Naturbeskyttelsesloven. Det betyder, at oprensning af vandløbet (ud over sædvanlig drift), rørlægning af strækninger, anlæggelse af overkørsler samt andre ændringer af vandløb og søer kræver dispensation efter Naturbeskyttelsesloven.

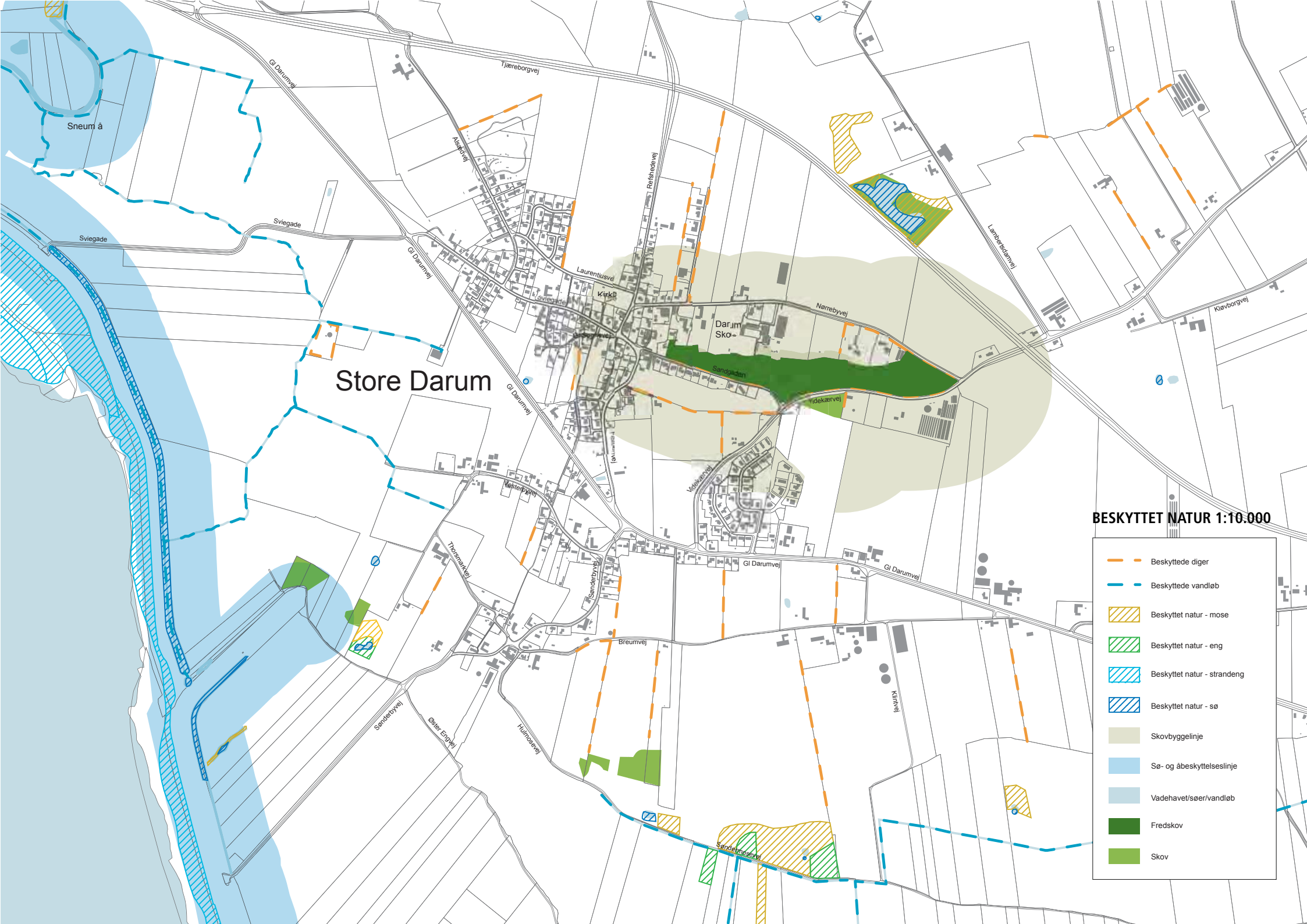
Skovbyggelinje og fredskovspligt

Skovbyggelinjen er en bufferzone på 300 m omkring skove, hvis formål det er at sikre skovens værdi som landskabselementer og opretholde skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. Indenfor byggelinjen må der ikke placeres bebyggelse eller opstilles campingvogne og lignende.

Når et areal er fredskovspligtigt, har ejeren af arealet pligt til at anvende det til skovbrugsformål. Fredskovsarealer er dermed beskyttet mod rydning, forhugning, kreaturgræsning m.m.

Sø- og åbeskyttelseslinje

Sø- og åbeskyttelseslinjer har til formål at sikre åer og søer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv. Indenfor beskyttelseslinjen er der generelt forbud mod ændringer, d.v.s. der må ikke placeres bebyggelse, foretages ændringer i terrænet, beplantningen o.l.



Store Darum

BESKYTTET NATUR 1:10.000

-  Beskyttede diger
-  Beskyttede vandløb
-  Beskyttet natur - mose
-  Beskyttet natur - eng
-  Beskyttet natur - strandeng
-  Beskyttet natur - sø
-  Skovbyggelinje
-  Sø- og åbeskyttelseslinje
-  Vadehavet/søer/vandløb
-  Fredskov
-  Skov

BINDINGER



I Store Darum og omegn er der en lang række bindinger, som eksempelvis drikkevandsinteresser, fortidsmindebeskyttelse og afstandskrav til husdyrproduktion, der skal tages hensyn til i planlægningen af området. I det følgende nævnes nogle af de bindinger, der skal tages højde for i området, men det fulde overblik over aktuelle bindinger fås i kommuneplanen.

Fredede fortidsminder

Fortidsminder, f.eks. gravhøje, må ikke ødelægges eller fjernes. Inden for 2 m fra fortidsmindet må der heller ikke jordbearbejdes, gødes og/eller plantes.

Fortidsmindebeskyttelseslinje

For at bevare fortidsminderne som landskabslementer i det åbne land, er de pålagt en beskyttelseslinje. Der må ikke foretages ændringer inden for denne linie. Det vil sige, at der heller ikke må plantes skov på disse arealer.

Sten- og jorddiger

Sten- og jorddiger udgør en landskabelig, biologisk og kulturhistorisk værdi. En del af disse diger er derfor beskyttede.

Beskyttelsen betyder, at digerne ikke må sløjfes, ændres eller beskædiges. Det betyder, at sten- og jorddiger ikke må sprøjtes eller gødes mv., og at etablering af gennemkørsler i digerne heller ikke er tilladt.

Exner-fredninger

Omkring kirker er der tinglyste fredningsaftaler for de helt nære omgivelser, de såkaldte Exner-fredninger. Fredningerne er sket for at undgå skæmmende byggeri eller lignende lige op ad kirken. Hvis man ønsker at foretage ændringer inden for disse områder kræver det Fredningsnævnets godkendelse.

Kirkebyggelinjen

Kirker er ud over Exner-fredninger også sikret mod bebyggelse, der kan skæmme kirken, inden for en afstand af 300 meter. Her må der ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 meter.

Kirkeomgivelser

Kirkeomgivelser omfatter både kirkens nære omgivelser og de fjernere omgivelser. Det vil sige både det bebyggede område, hvor kirkebygningen er det dominerende bygnings-element, og det åbne landskab, hvor kirken er en markant bygning. Når man ønsker at opføre byggeri inden for kirkeomgivelserne, skal man først høre de kirkelige myndigheder. Herved sikres det, at der inden for kirkeomgivelserne ikke sker ændringer, som kan forstyrre kirkernes visuelle indvirkning i landskabet.

Bevaringsværdigt miljø

Bevaringsværdige bebyggelser og harmoniske helheder, pladser, torve, grøninger og tofter skal fastholdes som historiske miljøer. Inden for det bevaringsværdige miljø må der kun udføres byggearbejde og anlæg, der bidrager til at fastholde, forbedre og genskabe det bevaringsværdige miljø.

Afstand til dyrehold

For at undgå unødige gener fra erhvervslandbrug er der i Husdyrloven vedtaget en lang række kriterier for, hvor tæt på byzone og samlet bebyggelse, der må opføres/udvides en husdyrproduktion. Loven skal medvirke til at værne om natur, miljø og landskab, så udviklingen af husdyrproduktionen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskers livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Med loven tilsigtes det særligt at forebygge og begrænse forurening af luft, vand, jord og undergrund samt at begrænse lugt-, lys-, støv-, støj- og fluegener fra husdyrbrug, herunder fra produktion, opbevaring og anvendelse af husdyrgødning m.v. Ud fra en given husdyrproduktions størrelse og karakter vurderes en respektafstand, der skal holdes mellem husdyrproduktionen og byzone. Det betyder, at husdyrproduktioner nær byzonen kan begrænses i deres udviklingsmuligheder, ligesom en udvidelse af byzonen kan medføre fremtidige begrænsninger af eksisterende husdyrbrug.

Støjsolinjer, erhverv

Inden for støjsolinjer må der ikke etableres støjsølsom anvendelse, med mindre det med f.eks. støjdæmpende foranstaltninger kan sikres, at grænseværdierne kan respekteres. Etablering af støjsølsom anvendelse indenfor støjsolinjen må ikke medføre en belastning over for den tilladte aktivitet, der er baggrund for støjsolinjen.

Vandværkets kildepladszone

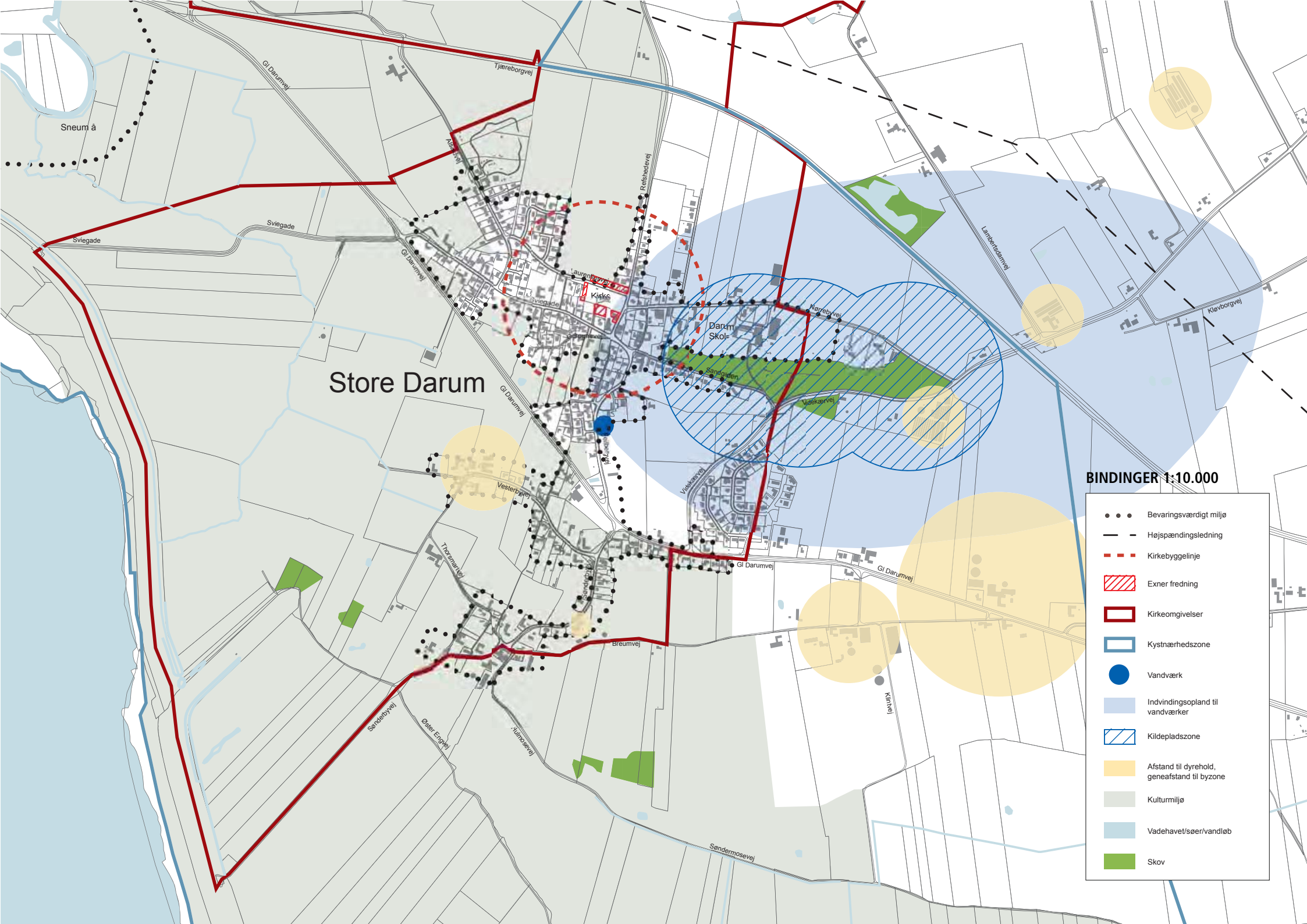
Arealer inden for kildepladszonen ligger så tæt på vandboringen, at der er stor risiko for, at boringen kan blive forurenet af sprøjtemidler, olie eller andre uønskede stoffer. Kildepladszoner er højt prioriterede områder med hensyn til beskyttelse af grundvandet, fordi en forurening umiddelbart vil kunne få alvorlige konsekvenser for vandforsyningen. Der gives normalt ikke tilladelse til ny bebyggelse inden for zonen.

Vandværkets indvindingsopland

I vandværkets indvindingsopland findes drikkevandsinteresser, som søges beskyttet, for at vandværkerne fortsat kan levere rent drikkevand. Arealer inden for vandindvindingsopland kan kun bebygges, hvis en konkret undersøgelse viser, at drikkevandet ikke er i fare for at blive forurenet.

Kystnærhedszone

I henhold til Planloven skal kystområderne friholdes for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af en placering tæt på kysten. Inden for kystnærhedszonen kan der derfor kun inddrages nye arealer i byzone eller planlægges i landzone, hvis der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel grundelse for kystnær placering.



Store Darum

BINDINGER 1:10.000

- Bevaringsværdigt miljø
- Højspændingsledning
- Kirkebyggelinje
- Exner fredning
- Kirkeomgivelser
- Kystnærhedszone
- Vandværk
- Indvindingsopland til vandværker
- Kildepladszone
- Afstand til dyrehold, geneafstand til byzone
- Kulturmiljø
- Vadehavet/søer/vandløb
- Skov

BYANALYSE

STORE DARUM

Store Darum er rimelig velbevaret strukturmæssigt set. De oprindelige veje, med deres enkle udformninger uden fortove samt snoede forløb, har høj bevaringsværdi. Landevejen, Gl. Darumvej, skaber en markant deling af landsbyen med Vesterby og Sønderby på den ene side og Midtby, Nørreby samt nye udstykninger/Østerby på den anden side.

Ligeledes skaber landevejen, Videkærvej, en markant deling mellem Store Darum og den nye Østerby.

Den oprindelig struktur er bygget op som grandelag med "vejslynger", hvor bebyggelsen ligger omkring og landskabet kiler sig ind mellem bygningerne. Dette element ses meget tydeligt omkring forløbet Sønderbyvej, Thorsmarkvej og Vesterbyvej, der binder Sønderby og Vesterby sammen. I de nye boligområder er der også bygget omkring vejslynger eller omkring stikveje.

Vejene består ikke af et sammenhængende vejnet, men i stedet det karakteristiske med flere forløb med hver deres karakter.

Udover den meget markante deling med landevejene, er et andet meget gennemgående element, de mange T-kryds. Sønderby og Vesterby har en meget fin landsbykarakter, Midtby har en blanding af landsby- og villakarakter, Nørrebys boligområde har udpræget villakarakter og det nye boligområde Østertoften/Østerby har ligeledes villakarakter.

Infrastruktur

A - Landeveje. Langs Gl. Darumvej er der fine kig over landskabet og ind over grønninger til bebyggelsen. Der er problemer i forhold til at krydse vejen sikkert fra Sønderby og Vesterby.

Videkærvej ligger i et fint slynget forløb med en grøn karakter på strækningen fra Nørrebyvej og frem til lidt efter Sandgaden. Herefter får vejen en helt anden karakter med forstadspræg, hvor læhegn skaber grønne mure og hindrer ud- og indkig til den store fælled/grønning og ind til byens nyeste "grandelag" omkring Østertoften/Østerby.

B - Landsbykarakter. Sviegade/Feilbergvej har de svungne forløb, kig ud over marker og grønninger mellem husene. Enkeltheden med asfalt og ingen fortove matcher landsbykarakteren. Dog er der placeret en kantsten langs Sviegade og der er mere grus langs vejen end græs, hvilket ikke passer helt ind i karakteren. Helheden er smuk og bevaringsværdig. Der er ikke mange træer på strækningen, men sidst på Feilbergvej, ved Præstegården, får vejen en fin skovkarakter. Sandgaden er den enkle og smalle asfaltvej uden kantafgrænsning og med græs/grusrabatter. Mod nord ligger Sandgades Plantage. Plantagen har en meget lukket

karakter, så der ikke er kig ind i skoven. Der er et problem i forhold til antallet af bilister på Sandgaden og gadens funktion som skolevej. Mange vælger at bruge Sandgade som en smutvej, hvilket giver ekstra trafikbelastning gennem hjertet af landsbyen.

C - Svækket landsbykarakter. Alsædvej og Refshedevej har det enkle udseende med asfalt og grus/græsrabatter, men der er ingen steder landskabet trænger ind mellem husene og skaber den fine karakter med kontakten til landskabet. Derudover er der ikke mange store træer, der bidrager med den grønne karakter.

Refshedevej skifter karakter fra Nørrebyvej og frem til Sviegade. Her får vejen karakter af by (se under byanalyse punkt 9).

På Alsædvej ligger campingpladsen med sin fine skovkarakter.

Nørrebyvej har en meget åben karakter mod markerne og en ensformig karakter på sydsiden med levende hegn, der afskærmer mod boldbanen. På nordsiden ligger der et meget markant erhvervsbyggeri, hvilket virker meget anmasende og forkert på dette sted, og ligger uden for erhvervsområdet. Vejen har et monotont udtryk og virker ikke som en integreret del af Darum - nærmere som en landevej med sin hvide midterstribe. Vejen har karakter af en bagside omkring byens mest aktive bygning, hvilket er paradoksalt.

D - Intim landsbykarakter. "Vejslyngen" med Sønderbyvej, Thorsmarkvej og Vesterbyvej består af den enkle ukantede asfaltvej med græs- eller grusrabatter, to- og trelængede gårde, boliger, fine kig over landskabet og ind over grønningen. Gl. Sognevej og Møllebakken ligger med gårde og boliger på begge sider af vejen. Vejen har et smalt profil, ukantet asfalt og grus- eller græsrabatter. Møllebakken er plaget af unødigt trafik, da mange bruger vejen som en smutvej.

E - Svækket intim landsbykarakter. Laurentiusvej har bl.a. SF-stens fortove og kantsten. Vejen har de rigtige elementer til at rette op på karakteren. Der er det fine kig ud over landskabet mod nord og ikke mindst kigget til Kirken. Derudover er der grønning/mark, der kiler sig ind mellem husrækken, men her lukker buske af, så området ikke opleves og dermed ikke bidrager til den særlige intime landsbykarakter. Der står en række kirsebærtræer langs den ene side af gaden ved Alsædvej.

F - Stiforbindelser. I Store Darum er der ikke mange besluttede stier. Den vigtigste er kirkestien, men den er ikke særlig synlig. Flere steder fremtræder stien kun som en trådt sti, hvilket forhindrer flere i at benytte stien. Kirkestien

binder Nørreby, Midtby, Sønderby og Vesterby sammen. Der mangler en sammenhængende stinnet, så det er muligt at gå trykt gennem hele landsbyen.

De mange markveje og mindre veje omkring Darum danner tilsammen et fint stinnet, der gør det muligt at gå en tur i det smukke landskab og komme frem til diget og ud til Digesøen ved Sneum Sluse. For enden af Lille Engvej mangler der en etableret sti frem til diget.

G - Rekreative områder

Store Darum er beriget af at være placeret midt i et stort rekreativt område, Vadehavet. Landskabet er unikt med et af verdens største vådområder og et rigt fugleliv. Sneum Å slynger sig i landskabet nordvest for landsbyen, og den munder ud ved Sneum Sluse med det karakteristiske koloni-haveagtige miljø langs åens forløb inden slusen. Derudover er der den store Digesø med et meget rigt fugleliv. Inde i Store Darum ligger Sandgades Plantage som et fint nær-rekreativt område, hvor mange går en tur og børn har stor glæde af at lege. I Store Darum er der også en spejderhytte, som ligeledes spiller en vigtig rolle i forhold til aktiviteter og rekreative udfoldelser.

H - Turisme

I forbindelse med, at Vadehavet i 2010 bliver nationalpark, er der nye muligheder for at udvikle niches inden for turismen. Store Darums borgere har muligheden for at tilbyde "Bed & Breakfast". Mange ønsker en mere autentisk overnatning i tilknytning til den natur, de ønsker at se, frem for at bo på et upersonligt hotel inde i byen. En anden mulighed er også, at kroen bliver genåbnet med overnatning og restaurant med speciale i vadehavsspecialiteter, arrangementer m.m. Store Darum bør satse på naturturisterne, der kommer for at se på fugle, fiske i åerne, se på Vadehavet eller kommer cyklende langs "Nordsrøtten". I forbindelse med "Nordsrøtten" og området ved Digesøen kan det anbefales at skilte med Darum, hvis man ønsker at tiltrække turister i fremtiden.

Samtidig kan det anbefales, at der udarbejdes en "Historisk vandring" i byen, der fortæller om de særlige bygninger, kirken m.m. Det kan gøres via skiltning og/eller via mobiltelefonen. Dette kan være til glæde for byens borgere, tilflyttere og turisten kan få en ekstra dimension med på rejsen. Projektet kunne hedde "Den talende Landsby".



NETVÆRK OG VEJE

| | |
|--|--|
| | vej med landsbykarakter |
| | vej med svækket landsbykarakter |
| | vej med intim landsbykarakter |
| | vej med svækket intim landsbykarakter |
| | landevej |
| | landevej med forstads karakter |
| | rekreativ forbindelse på tværs af landsbyen (Kirkestien) |
| | cykelsti |
| | cykel og vandresti |
| | vigtige kig |
| | eksisterende byporte |
| | eksisterende buskilt |

0 205 410 m

BYANALYSE

STORE DARUM

A - Bevaring

De bevaringsværdige bygninger, der er registreret og medtaget i denne landsbyplan, er fra Kommuneplanen. Bygningerne er markeret med husnummer. Landsbyen rummer en del, meget bevaringsværdige ejendomme fra 1700- og 1800- tallet. Disse ejendomme er ofte hvid- eller rødkalkede. Oprindeligt havde ejendommene stråtage, men mange er i dag udskiftet med eternit. Der er udarbejdet en bevarende lokalplan - nr. 04.08.07 "For bevaring af bygnings- og landsbykvaliteter i St. Darum" og alle bevaringsværdige bygninger er fotoregistrerede. Det er et vigtigt redskab til sikring af det unikke kulturmiljø i landsbyen.

B - Grønne elementer

Sandgades Plantage. Sandgades Plantage er dels en vigtig grøn kulisse i forhold til det flade marsklandskab og dels et vigtigt rekreativt område mit i landsbyen. Plantagen virker meget lukket ud mod Sandgaden, da buske og småtræer her lukker for indsyn til plantagen. I den ene ende virker området meget lyst, da området fremstår som en åbne højstammet løvskov på en skovbund, mens den anden del, mod øst, har en mere tæt skovkarakter, der er mindre fremkommelig, men mere eventyrlig. Skolestien løber gennem området. Mange går tur i plantagen og børnene har stor glæde af området til leg.

Campingpladsen. Campingpladsens grønne identitet, med de mange store træer, er vigtig i forhold til opfattelsen af byen - beplantningen danner, mod nord, en fin grøn baggrund for landsbyen.

Grønningen. Den store grønning, der ligger mellem Feilbergvej, Sandgaden, Gl. Darumvej og Videkærvej er vigtig i forhold til styrkelse af landsbyens oprindelige sjæl, med landskabet der trænger helt ind i landsbyen. Det er derfor ikke hensigtsmæssigt, at der er udarbejdet en lokalplan (nr. 04.03/04.06 "Et område til bolig og stiformål") med det formål at bebygge et større areal ved Gl. Darumvej/Videkærvej. Dette vil i den grad svække hele opfattelsen af Store Darum. Der er en markant barriere i forhold til læhegnet langs Videkærvej, der lukker af for kig på tværs af området. Området har potentiale til at være den store samlende grønning i Store Darum.

C - Kig og kontakt til landskabet

Det er meget karakteristisk ved Store Darum, at man både ved ankomsten og ved ophold i byen fornemmer den fine kontakt landsbyen har til landskabet omkring. Især i Midtby, Sønderby og Vesterby er der åbne marker, der løber helt op og ind imellem den enkelte gård/bolig. Denne åbne landsbykarakter er med til at give nogle værdifulde kig og

kontakt til landskabet. Det er meget bevaringsværdige træk, der er med til at give Store Darum sin særlige identitet.

D - Byporte

Byportene til Store Darum er meget varierede og anonyme. Der er ingen decideret byportidentitet til byen. Byportene på Gl. Darumvej giver ingen mening, for vejforløbet signalerer ikke, at man kommer ind gennem en by - vejen fortsætter sin karakter af landevej. Derudover ligger byporten mod øst, på Gl. Darumvej, for langt inde i landsbyen, da den hæfter de sidste gårde af byen. Byporten ved Nørrebyvej virker umotiveret i forhold til placering. Det er ikke et rigtig signal at sende, at placere en byport inde i landsbyen.

Byporten mod sydvest på Sønderbyvej virker naturlig og fin i forhold til placeringen.

Byporten ved Sønderbyvej virker som en naturlig ind- og udgang/byport.



A - Eksempler på god bevaring, Alsædvej 23



A - Darum Kirkesti 20



A - Præstegården, Feilbergvej 15



A - Sønderbyvej 3



A - Gl. Sognevej 11, set fra Gl. Darumvej



A - Sandgaden 3



B - Kig i Sandgades Plantage



B - Kig mod campingpladsen på Alsædvej - grøn baggrund



C - Grønningen på Feilbergvej med præstegård i baggrunden



C - Eksempel på landskab helt inde i byen



D - Byport på Refshedevej. Meget anonym karakter



D - Byport på Nørrebyvej. Forkert placering og anonym

campingblads

(B)

Laurentiusveje Kirke

Kultur- og Fritidscenter
Skole

Sandgades Plantage

(B)

potentiel central grønning

(B)

BYANALYSE

-  vigtigste grønninger
-  vigtig skov/skovkarakter
-  bevaringsværdige miljøer
-  vigtige kig ud i landskabet
-  vigtige rum i landsbyen
-  potentielt vigtigt rum
-  byskilt
-  udflydende rum
-  blokeret udsyn
-  vigtige bygninger
-  bevaringsværdige træer
- grandelag

0 100 200 410 m

Markante områder

1. Sviegade, ankomst. Ankomsten til Store Darum via Sviegade er en meget smuk ankomst til byen. De 2 gårde og plænerne, med det slyngede vejforløb imellem, skaber en meget fin byport, hvor rummets indretning og bebyggelsen fortæller historien.

2. Sviegade, området omkring grønt anlæg.

Omkring pladsen neden for kirken flyder plads, vej og sidevejen, Refshedevej, sammen, fordi vejforløbet ikke er markeret, men asfalten strækker sig ud over vejens bredde. Området mangler karakter og miljø. Det store egetræ på plænen er bevaringsværdigt, mens området med plænen virker lidt umotiveret. Hverken som funktion eller som et grønt element, bidrager området til landsbyens miljø. Området er optakten til kirkens hovedindgang, hvilket på ingen måder antyder. Busholdepladsen er også uden karakter .

3. Feilbergvej, området ved Plejecenteret. På denne strækning af Feilbergvej ændrer vejen fuldstændig karakter fra landsbykarakter til åbent forstadspræg med de store plæner og parkeringspladsen. Området er helt ude af skala med landsbyen.

4. Gl. Darumvej mellem Feilbergvej og Sønderbyvej.

Det er et meget vigtigt trafikalt punkt i byen - et koblingspunkt mellem Sønderby/Vesterby og Midtby/Nørreby. Der er ikke noget visuelt, der antyder, at det er et vigtigt punkt i Store Darum.

5. Kirkestien/Vesterbyvej, grønt område. Den lille plæne med en bænke er et fint indslag, for generelt er der ikke mange bænke, til et hvil, i Store Darum. Fodhegnet virker ikke rigtigt, det er bedre med de store sten som markering og afskærmning.

6. Videkærvej/Sandgaden. Dette punkt er et vigtigt krydsningspunkt for mange skolebørn - dels fra villaområdet ved Østertoften/Østerby samt Vester- og Sønderby. Området er ikke markeret tydeligt, så det virker ikke sikkert at krydse. Samtidig er krydset belastet, af de mange, der vælger at bruge Sandgaden som en smutvej.

7. Videkærvej/Nørrebyvej. Området er meget landskabeligt og idyllisk. Området fremstår som en naturlig byport til indkørslen i Store Darum fra Nordøst. Den fine karakter forstærkes af det videre forløb med skovkarakteren, og det bugtede vejforløb med terrænfaldet.

8. Nørrebyvej, området ved Skole- og Fritidscentret.

Placeringen af Skole- og Fritidscentret udgør et stort aktiv for landsbyen og er byens omdrejningspunkt og pulserende sted. Dette lægger gaderummet og rummet foran bygningerne ikke op til. Der er ikke markeret noget på Nørrebyvej, der signalerer, at her skal farten sænkes, for her sker der noget/skal der tages hensyn til børnene. Derudover ligger forarealet til bygningerne ud som en stor parkerings-plads, hvilket ikke signalerer aktivitet eller lægger op til, at dette er et vigtigt sted i St. Darum - området fremstår gråt og trist.

9. Refshedevej fra Kirken til Sviegade. Dette lille område i Store Darum har karakter af by, hvilket stammer fra den tid området dannede et naturligt centrum med kro, dagligvarebutik og kirke. Bykarakteren er et fint kulturhistorisk spor, men karakteren er lidt ussel og forfalden med både fortov og asfalt og mangel på træer (der har oprindeligt været træer langs vejen, men disse er gået ud).

10. Kirken og omgivelserne. Kirken ligger som bekendt på det højeste punkt, men den har ikke en synlig placering, da den mod syd er gemt bag bygninger. Dog leder en fin allé op til Kirkens hovedindgang, hvor der ligger plæner foran kirkemuren. Mod øst ligger den fine kirkemur/stendige synligt, og et smukt rønnehegn lukker af for indkig. Mod vest lukker boliger ligeledes af for indkig. Mod nord er der et markant indkig til kirken fra landskabet. Kirkegården omkring kirken skaber luft, så kirken står fint placeret i det grønne rum. Parkering foregår langs vejene omkring kirken.



1. Ankomst til Darum via Sviegade



2. Sviegade, det grønne anlæg ved Gl. Sognevej og Kirken



2. Sviegade ved Refshedevej og busholdeplads



3. Feilbergvej, området ved Ældreboliger



4. Gl. Darumvej mellem Sønderbyvej og Feilbergvej



5. Kirkestien/Vesterbyvej, grønt område



6. Videkærvej /Sandgaden, vigtigt krydsningspunkt



7. Smuk ankomstrum ved på Videkærvej ved Nørrebyvej



8. Nørrebyvej, området ved Skolen- og Fritidscentret



9. Refshedevej fra Kirken til Sviegade



10. Kirken og omgivelserne. Kirken set fra Nørrebyvej



Landsbykarakter

Et af de fine eksempler på Store Darums landsbykarakter med det bugtede vejforløb, den smalle asfaltvej med græs/grusrabat, og den trelængede gård der ligger i fin kontakt med både vej og landskab. landskabet smyer sig helt ind til gåden og der er et fint kig på tværs over fælleden mod bygningerne på den anden side. Bedre landsbykarakter er svær af finde.

Store Darum har en meget velbevaret struktur og mange velbevarede bygninger. Der, hvor det er vigtigt at sætte ind, er i forhold til at styrke landsbyidentiteten via vejene i landsbyen. Store Darum har mistet noget af sin grønne karakter, da mange store træer er gået ud. Det er hensigten, at den grønne karakter styrkes.

De steder, der er peget på indsatser, er steder, hvor landsbyen mangler karakter og sammenhæng. Det er hensigten, at indsatserne matcher den fine karakter i landsbyen og dermed styrker landsbyidentiteten til glæde for byens borgere og besøgende.

Nedenstående er anbefalinger og på de efterfølgende sider er der udarbejdet mere detaljerede forslag.

Byporte

Ved Alsædvej, Gl. Darumvej (i begge ender) og Refshedevej markeres byankomsten med et bånd af hvælvede brosten på tværs af vejen i en bredde på ca. 3m. Brostenene skaber en visuel karakter, der markerer indgangen og samtidig skaber den en "rumlen", når man kører over, så bilisten gøres ekstra opmærksom på, at farten skal sænkes. Samtidig er brosten et smukt element, der også matcher landsbykarakteren. Der placeres et belyningsarmatur ved byporten, som en ekstra markering. Ved indkørslen til Store Darum, ad Sviegade, består byporten af selve rummet, og et byskilt er nok i denne sammenhæng. Det samme gør sig gældende ved ankomsten ad Videkærvej ved Nørrebyvej, hvor landskabet og plantagen markerer en smuk byport.

Veje

Generelt bør asfalterne holdes mørke og enkle. Der bør ikke etableres fortove langs vejene i Store Darum. Vejenes asfalt skal løbe ud til græsrabatter, og græsrabatter bør erstattes med græs for at styrke den grønne landsbykarakter. Indkørsler, der skærer græsrabatterne, bør etableres i perlegrus med naturlige brunlige farver (ikke i granitkærver i grå nuancer).

Belysningen bør være i et meget enkelt design og det bør være den samme lampe der anvendes i hele landsbyen. Se forslag side 24.

Forbilledet på vejene i Darum er vejene i Sønderby og Vesterby.

T-Kryds. Det anbefales, at de mange T-kryds får en fælles identitet, som tilsammen vil skabe sammenhæng i opfattelsen af landsbyen. I dag er der få steder, som ved Refs-

hedevej/Sviegade og Sønderbyvej/Gl. Darumvej, etableret en ø midt i vejen ved T-krydset. Øen er udført i piksten og falder fint ind i miljøet. For også at styrke sikkerheden og stramme gaderummet og foreslås det, at der etableres et hvælvet bånd af brosten på tværs. Se foto under Gl. Darumvej side 24.

Sandgaden. Sandgaden lukkes mod Videkærvej for at undgå den belastning det medfører, at mange vælger Sandgaden som en smutvej. Dette fredeliggør også skoletrafikken og indgangen til plantagen i den anden ende ved Møllebakken.

Møllebakken. Møllebakken lukkes ved Sandgade for at undgå de mange, der smutter igennem og den belastning, det medfører for både Møllebakken og Sviegade med de mange udkørsler i svinget. Lukningen kan være en ø med piksten og vintereg.

Nørrebyvej og erhvervsbyggeri. På Nørrebyvej fjernes midterriben og cykelstien markeres med "majs" tromlet ned i sydsiden. På samme måde og med samme effekt som på Feilbergvej. På nordsiden anbefales det, at der plantes vintereg i en tilfældig rytme. Træerne er med til at samle vejrummet og skabe fin landsbykarakter og dermed få hæftet Nørrebyvej på landsbyidentiteten. Erhvervsbyggeriet, der ligger mod nord, bør "pakkes ind" i en skovplantning, så det ikke virker så markant i landskabet. Med en skovplantning styrkes hele vejstrækningens grønne karakter og der skabes rum omkring indgangen ved skolen og fritidscentret.

Videkærvej. Det anbefales, at der plantes seljeron i græsrabatten mellem vej og cykelsti. En tæt allé, inspireret af rønnehegnene i landskabet samtidig med, at de trækker skalaen ned på vejstrækningen og giver den smukke røde farve med bær i høsten. Med denne indsats er det tanken at skabe et vejforløb med en mere intim karakter. Samtidig anbefales det, at heget langs grønningen fjernes, så der er kig på tværs - der kan samtidig fint plantes enkelte vintereg uden rytme, så det giver dybde. Se vejkort side 24. Hvor Landsbystien passerer, på tværs af Videkærvej, etableres der tværstriber af brosten og ligeledes på den hævdede flade, hvor stien fra Østertoften passerer over til Sandgade.

Alsædvej, Refshedevej, Laurentiusvej. Det er vigtigt at der på disse veje bevares og etableres græsrabatter, fjernes fortove og kantsten samt, at der evt. plantes få solitære vintereg/seljeron. Hvor landskabet og marker knytter sig til vejen, er det vigtigt, at disse kig bevares. Det er vigtigt, at der ikke lukkes af med tæt beplantning.

Sandgadens Plantage

Det anbefales, at den tætte beplantning langs Sandgaden fjernes, så der skabes et fint kig ind i plantagen og dermed skabe en fin sammenhæng mellem vej og plantage. Den tætte del af plantagen bør bevare sin karakter. Det kan dog anbefales, at der tyndes ud og skabes lysninger, så der er lidt variation samtidig med, at træerne kan udvikles. Derudover kan der tænkes nogle "aktiviteter" ind i skoven så som f.eks. overnatningsplads med shelters og bålplads, en bålhytte, bord/bænke med grillpladser - noget der matcher en naturlig karakter og kan bidrage til aktiviteter som også skolen og f.eks. naturturister kan bruge.

Udstykninger

Ved fremtidig udvikling af Store Darum er det vigtigt, at den særlige karakter med landskabet, der løber helt ind i landsbyen, bevares.

Der peges på 2-3 store byggegrunde langs Gl. Darumvej. Der peges på disse udstykninger for at styrke landsbyens udstrækning, så der er bygninger på begge sider af vejen frem til den ny placering af byport.

Derudover peges der på en stor udstykning, nord for Nørrebyvej til fremtidig boligområde, da det kan medvirke til at samle landsbyen og styrke centerområdet omkring skolen og fritidscentret.

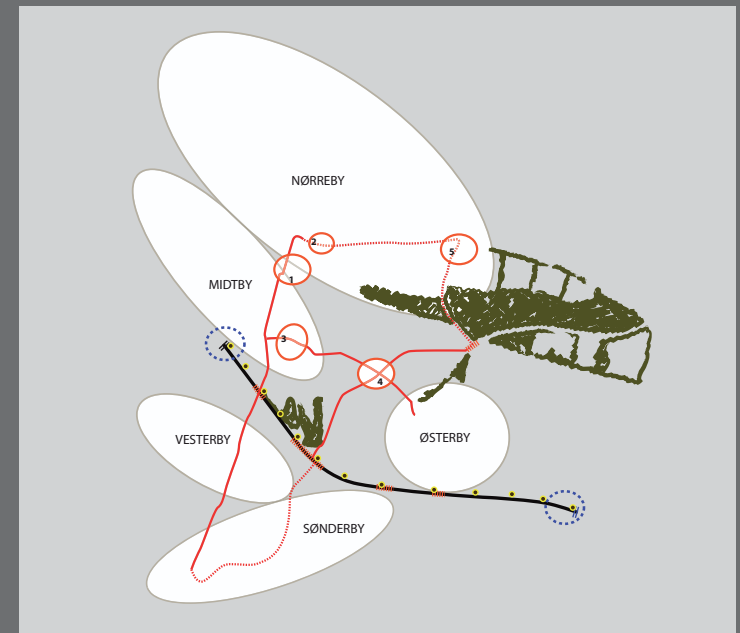
Der peges på området velvidende, at det er et vandindvindingsområde, hvilket kan betyde, at det ikke er muligt at bygge på området. Der skal udarbejdes en særlig redegørelse, inden afgørelsen træffes.

Ved en evt. udstykning af området er det vigtigt, at der bygges videre på de eksisterende kvaliteter med at samle området omkring en vejslynge som et "grandelag", sikre grundstørrelser af varierende størrelser, sikre grønne kiler, skabe enkle asfalter og skabe en grøn karakter samt være bevidst om arkitekturen i området.

Med en udstykning på dette område vokser landsbyen omkring centrum, den forstyrrer ikke det smukke marsk-landskab.

VISION

I Store Darum er det visionen at skabe sammenhæng, på tværs af grandelagene/bydelene. Dette gøres med et stisystem, der gør det muligt at bevæge sig trygt og smukt gennem byen, samtidig med, at man kan gøre ophold ved en af opholdspladserne undervejs. Samtidig er det også tanken at skabe tryghed og identitet på vejene og tilstødende arealer, så disse visuelt binder landsbyen sammen.



campingplads

INDSATS KORT

- 1-5 vigtige rum med ny karakter
-  punkter hvor der let kan skabes vigtige kig
-  nyt stiprofil med belysning sti via eksisterende veje
-  nye byggegrunde med skovkarakter
-  store byggegrunde med mark kig
-  nyt vejprofil
-  nye lysmaster placeret med 60 m. afstand
-  nye ankomstrum
-  forbedrede kryds, med ny belægning
-  lukning for biltrafik
-  nyt fortorv, forbedret profil
-  markeret cykelsti, tromlet "majs" i asfalten
-  mulig placering af sti

0 205 410 m





brosten i hvælv

"majs"

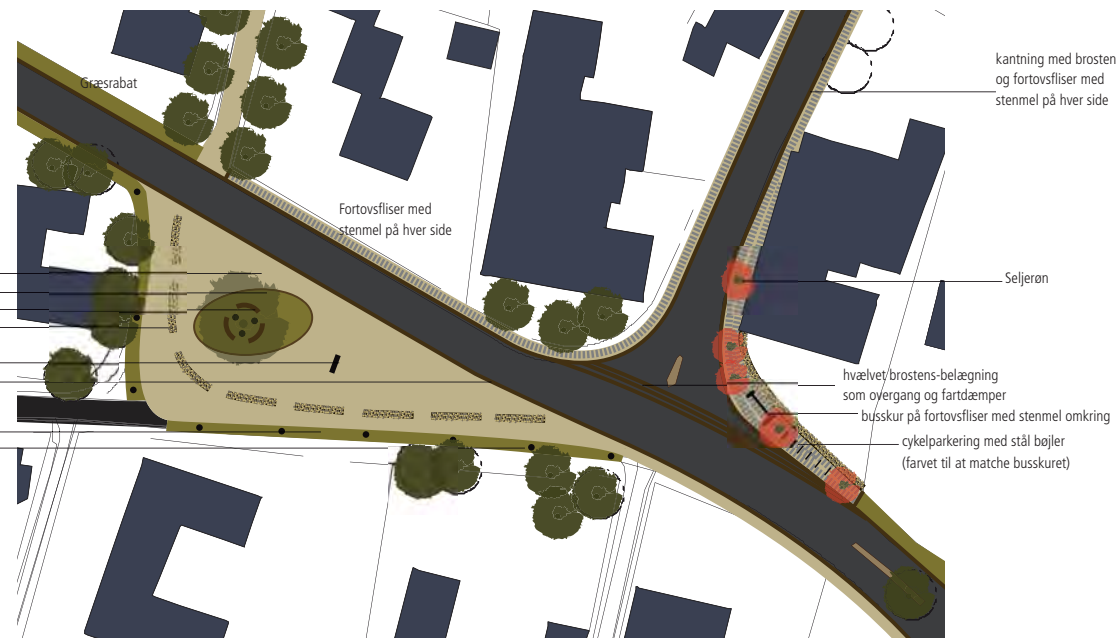
græs

gråbrunt stenmel

1 - Kirketorvet

Det nye kirketorv ligger på det grønne område ved Sviegade/Gl. Sognevej. Det er tanken med kirketorvet, at skabe et smukt og enkelt torverum, der indgår som en naturlig del af Store Darum. Samtidig et sted man kan stoppe op og mødes og et sted man kan samles efter kirkelig handling som et bryllup. Pladsen markeres med brosten langs vejen og udlægges i gråbrunt stenmel, der løber helt frem til boligerne omkring pladsen. For at markere torvet i forhold til vejen langs boligerne placeres der mindre partier af stendiger og på enkelte er der placeret træsåder ovenpå. Det store fine egetræ bliver torvets omdrejningspunkt og der etableres et ovalt plæneområde under træet, så træet fortsat kan trives og for at området ikke fremstår for goldt. Derudover placeres der 3 spots og en bænk omkring stammen. Langs vejen bag om pladsen etableres der græsabat og heri placeres der belysningsmaster. Mindestenen bevares midt på torvet.

Stenmel i lys brunlig nuance
 eksisterende egetræ på oval græso med hvælvet overflade
 træbænk rund om egetræet og uplights under træets krone
 lavt stendige med trædek som siddeflade
 mindesten
 kant af brosten
 græsabat
 lamper ca. 4 m. høje for at skabe en intim og hyggelig atmosfære



kantning med brosten og fortovsfliser med stenmel på hver side

Fortovsfliser med stenmel på hver side

Seljeron

hvælvet/brostens-belægning som overgang og fartdæmper

busskur på fortovsfliser med stenmel omkring

cykelparkering med stål bøjler (farvet til at matche busskuret)

Plan over kirkepladsen



Kig mod kirkepladsen fra Refshedevej

Sviegade og busskur

I Sviegade kan landsbykarakteren styrkes ved at etablere græs i rabatterne og udelukkende grus i indkørslerne. Derudover foreslås det, at der plantes vintereg på udvalgte steder langs vejen - ikke rytmisk, men hvor der er plads. Træerne og græsrabatterne vil styrke landsbykarakteren og skabe et meget smukkere vejforløb (på trods af kantstene). Fortovet fra Refshede fortsætter rundt og frem til Kirkestien. Det er meget vigtigt, at vejforløbet omkring kirketorvet og frem til Sandgaden strammes op. Der foreslås et brostensbånd, der markerer gaderummets smalle karakter. Ved busskuret tromles der "majs" ned i asfalten, plantes røn, placeres et nyt busskur og der opstilles cykelstativer. Midtermarkeringen med piksten, på strækningen før Sandgade føres videre hen til partiet med bøg. Dette gøres for at stramme op i svinget og øge sikkerheden. Man kan så "liste" over belægningen og køre op ad Sandgaden.

2 - Refshedevej med bykarakter

Den korte strækning på Refshedevej med bykarakter bevares og forskønnes, så det bevares som et kulturhistorisk spor/fortælling om landsbyens udvikling. Tanken er at skabe sammenhæng, bevare fortove og styrke en grøn bykarakter. Der foreslås, at der sættes en kant af brosten i niveau, så gaderummet strammes op. Derefter lægges en række fortovsfliser med en gråbrun stenmel omkring. Dette som grundprincip for at skabe sammenhæng med de nye bånd af cykelstier samtidig med, at det er en helt enkelt løsning. Der plantes seljeron i svinget ved Norrebyvej og langs med MC butikkens parkeringsplads og rundt i svinget ved busholdepladsen. Med plantning af træer skabes der sammenhæng med plantningen langs kirkemuren på den modsatte side og dermed samles rummet og får en fin grøn karakter. Det anbefales, at der udarbejdes et samlet projekt for området med afsæt i ovenstående anbefalinger.



Plan over frugtunden på Feilbergvej

3 - Feilbergvej, frugtunden

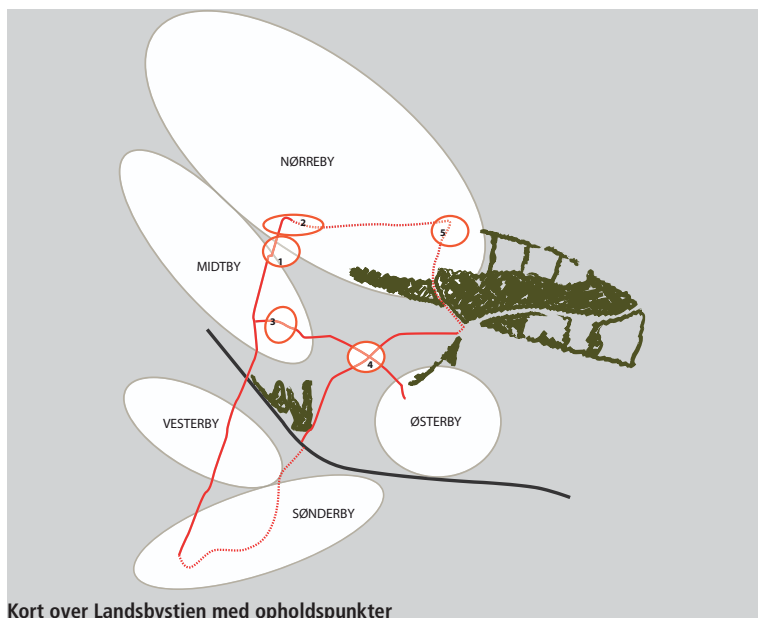
Den meget åbne karakter i området med plæner udnyttes til plantning af en frugtund. Med denne indsats samles rummet omkring vejen og det vil fremstå smukt uanset årstid. Det er vigtigt, at der plantes frugttræer podet på vild-stamme, så de bliver store. Under frugttræerne kan sættes grupper af forårsløg og her kan græsset stå langt til løgene er visnet ned - eller det kan stå langt hele sæsonen. Der kan placeres et par bænke, så man kan sidde og nyde synet. Området vil bidrage til at styrke landsbykarakteren og give en særlig identitet til området. En enkel, billig og smuk løsning.

Feilbergvej, cykelsti

Cykelstien, der starter i svinget ved Sviegade mod Feilbergvej, etableres med en markering med "majs" tromlet ned i asfalten. Denne markering er en enkel løsning, der matcher landsbyidentiteten. Derudover medvirker den til, at at vejen visuelt virker smallere, og dermed er den med til at få farten gennem Store Darum sænket.



Kig mod frugtunden på Feilbergvej



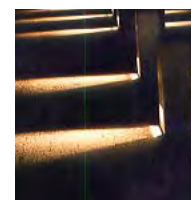
4 - Landsbystien

Landsbystien tager udgangspunkt i Kirkestien og viderefører tanken om den enkle sti. Tanken er, at Landsbystien skal være et sammenbindende element, så Store Darums borgere har mulighed for at gå en tur på tværs af de forskellige bydele/grandelag og møde hinanden, gøre ophold under det store egetræ på grønningen, sludre med hinanden, lufte hunden. Landsbystien er ikke kun tænkt som en del af infrastrukturen, men også et socialt element i Store Darum.

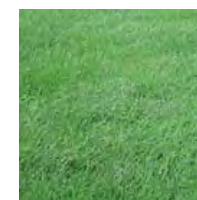
For at skabe et samlande stisystem, sættes den store grønning i spil. Tankten om grønningen, som det store samlende element i landsbyen, styrkes på denne måde.

Det er tanken, at stien anlægges som en 1,5 m bred stenmelssti uden kanter og hvor der etableres lys i form af helt lave pullerter, der placeres langs kanten på stenmelsstien med en afstand, så de virker som ledelys. Det er meget bevidst, at lyset anbefales som lave pullertlamper der kun lyser ned på stien, da lyset ikke må være dominerende i det flade marsklandskab eller tage magten fra oplevelsen af natten/mørket.

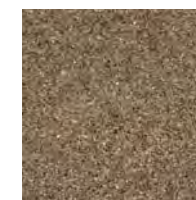
På kortet er markeret rum med mulighed for ophold.
 1: Kirketorvet, 2: Ophold foran kirken, 3: Ophold i frugtland ved ældrebolier/Feilbergvej, 4: Ophold på grønningen, 5: Ophold på skole- fritidstorvet.



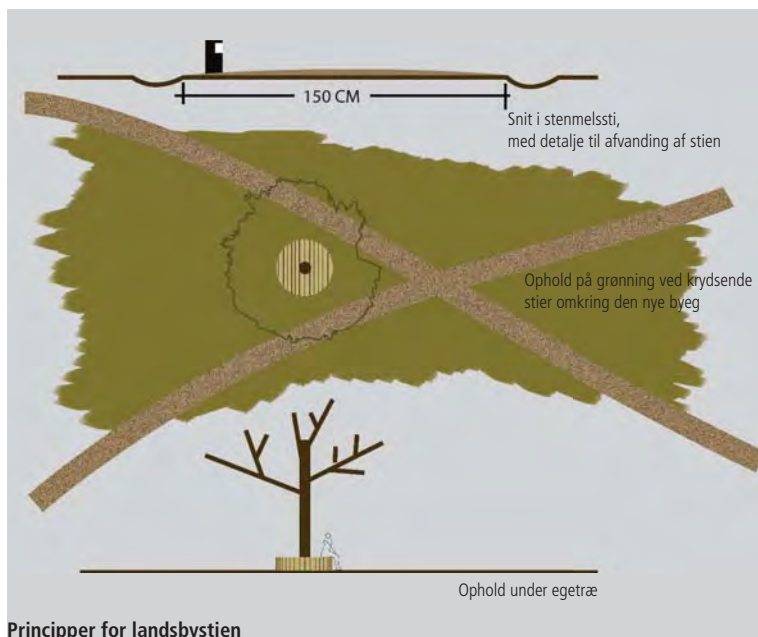
lys, lave pullerter der skaber orienteringslys langs stien



græs



gråbrunt stenmel



Kig hen ad den nye landsbysti med lav pullertbelysning



slotsgrus



gul markering på asfalt



græs



multibane med betonkant

5 - Skole- og fritidspladsen

Med indsatsen ved skole- fritidshjemmet - landsbyens aktive centrum - er det tanken at gøre opmærksom på stedet og skabe liv. På Nørrebyvej føres cykelstien i "Majs", langs sydsiden, frem til forarealet og afsluttes naturligt i en slynge omkring en græsø med et egetræ.

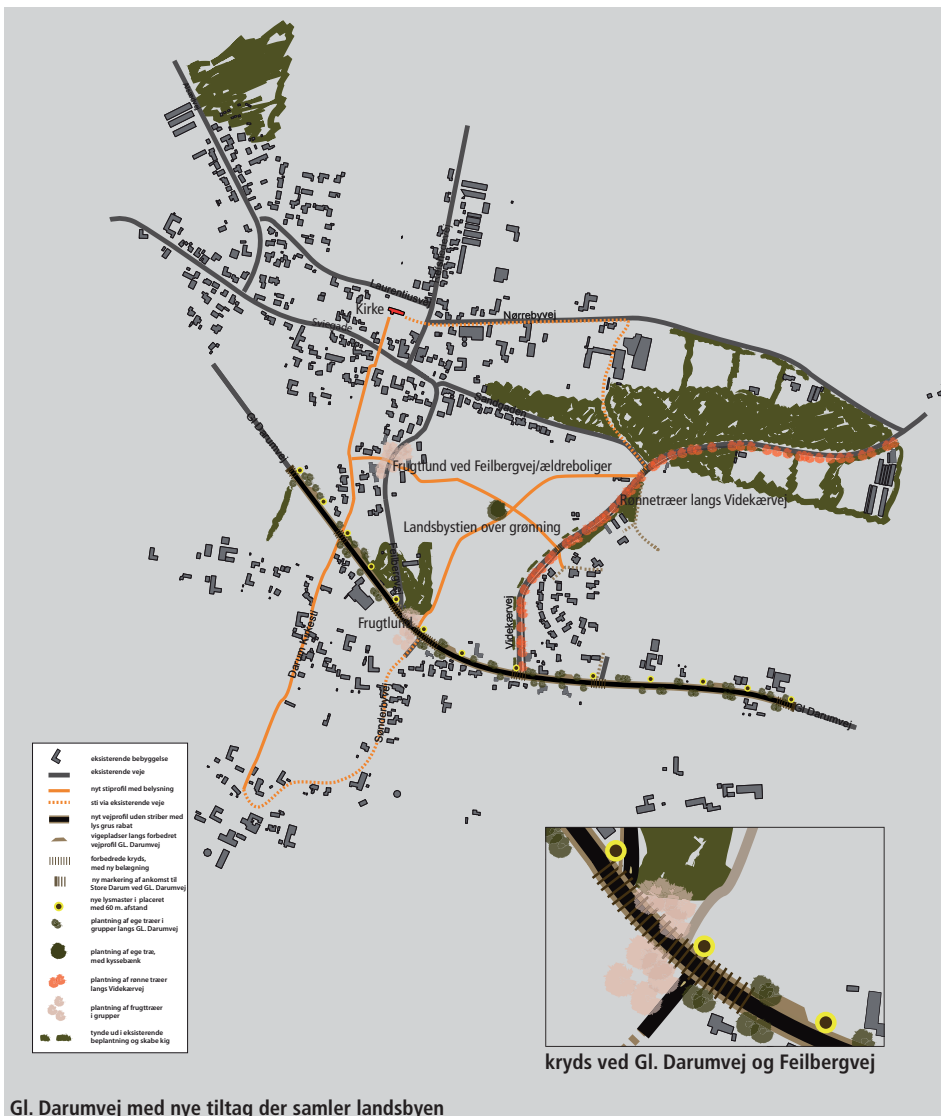
På nordsiden, ud for skolen, etableres der også en kant tromlet med "maj's". Derudover plantes eg og seljerøn i en gruppe i græs-rabatten. Denne indsats foreslås for at skabe rum omkring pladsen at markere ankomsten.

Der fjernes nogle parkeringspladser og etableres en multibane. Multibanen tænkes udført med betonbander, så man også kan sidde på dem. For enden etableres et net som mål/til at standse bolden. Bunden er i eksisterende asfalt evt. med lyst tilslag. For at markere skoleindgangen og skabe en lidt fræk karakter, males der gule striber på asfalten i retningen mod indgangen. For at skabe stemning og en blødere karakter etableres der græsøer med vintereg og seljerøn. Langs med skolen kan der etableres cykelparkering omkring lave betonmure. Det vil skabe en samledene karakter samtidig med, at betonmurene kan bruges i forbindelse med ophold.

De parkeringspladser, der forsvinder foreslås de placeret i en evt. kommende "skovlomme" på nordsiden af Nørrebyvej. Det anbefales, at der udarbejdes en helhedsplan for Skole- og Fritidscentret samt Sandgades Plantage.



Multibanen set mod skolen



Gl. Darumvej

Tanken med Gl. Darumvej er at den indsats, der her anbefales, skal være med til at samle byen på tværs af Gl. Darumvej og give vejen landsbykarakter. Det anbefales, at midterstriberne fjernes og, at der tromles ca. 1 m "maj's" i hver side af vejen. Vejen bliver visuelt smalere, hvilket kan være med til at sænke farten. Derudover foreslås det, at der ved byportene etableres et hvælvet felt med brosten på tværs af vejen. Ligeledes foreslås det, at der, hvor Kirkestien passerer, mellem Sønderbyvej og Feilbergvej og ved Videkærvej, placeres striber af brostensbånd på tværs af vejen for at binde sammen og signalere, at her sker der noget.

Det anbefales, at der placeres belysningsmaster langs nordsiden af vejen. Det anbefales, at det er træmaster med energirigtig armatur i et enkelt formsprog. Langs nordsiden af vejen anbefales det også, at der etableres vigespor i græsarmering (til de store landbrugsmaskiner). Langs vejen vil det være fint at placere vintereg uden fast rytme, da en allé vil virke fremmed på dette sted i marsken. Træer vil skabe rumkarakterer og dermed styrke landsbyidentiteten. Det er afgørende, at de ikke placeres, hvor landskabet løber helt frem til vejen.

På plænerne i krydset ved Sønderbyvej, Feilbergvej, buskurt og mindsten anbefales det at plante en frugtlund. En frugtlund vil samle krydset med en fin landsbykarakter.

Forslag til belysning



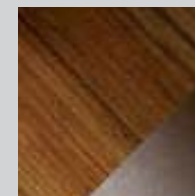
armatur uden arm



armatur med arm



armaturet monteres direkte på masten



træsøret egetræ med skandinavisk herkomst



Private initiativer

I arbejdet med at bevare og styrke landsbymiljøet i Store Darum er det vigtigt, at der blandt byens borgere er forståelse for, at de bærer en stor del af ansvaret for dette arbejde med renovering af deres huse og med frodige havemiljøer.

Forarealer

Det er vigtigt, at der ikke lukkes af med høje hække ud mod vejene, så hækkene fremstår som en lukket mur. Det er netop samspillet, mellem vej, forareal og bygning, der skaber det unikke miljø. Det er samtidig vigtigt, at der plantes træer, der vokser sig store, at indkørsler ikke lægges ud som store flisearealer, men istedet som perlegrus og ikke granitskærver. Hække man kan se ind over og sommerdiger er fine afgrænsninger mod vejen. Plæner med beplantning i er der tradition for - med eller uden hæk og den bør føres videre. Golde forarealer med belægningssten og højbede eller lignende hører ikke hjemme. Arealer med plæner helt op mod gården, uden beplantning, ud over et par store træer, er ligeledes et kendt element i Store Darum. Ved gårdene er det karakteristisk med de åbne gårdspladser med perlegrus, hvilket er et rigtig fint element i landsbybilledet.

Bevaring

De bevaringsværdige bygninger i byen er meget vigtige i opfattelsen af hele landsbymiljøet i St. Darum. Samtidig er det ligeledes meget vigtigt, at nye bygninger indpasses i miljøet. Der henvises til lokalplan nr. 04.04.07 "For bevaring af bygnings- og landsbykvaliteter i Store Darum".



Fint eksempel på indramning af haven med sommerdige samtidig med, at den halvåbne karakter bevares. Det store træ bidrager til landsbyens grønne karakter. Gården er meget velbevaret.



Thorsmarksvej 6. Fint eksempel på velbevaret gård med halvåbne have med fine materialer som pikstensbelægning, græs og stort træ. Smukt miljø der bidrager til landsbykarakteren



Sønderbyvej 14. Fin nyrenoveret marskgård, hvor den åbne og halvåbne havekarakter er bevaret, så den bidrager til den fine landsbykarakter i Store Darum



Laurentiusvej 7. Et fint eksempel på velbevaret gård og miljø. Gårdspladsen åbner sig mod vejen og bidrager til landsbymiljøet på smuk vis



Sønderbyvej 6. Velbevarede detaljer med dørparti, vinduer, tag og den fine pikstensbelægning



Sønderbyvej 12. Velbevaret bygning. Fint eksempel på, hvordan forhaven har en halvåbne karakter og spiller fint sammen med omgivelserne og bidrager til den smukke landsbykarakter



John Frikke (c) 2009 Darum.dk



John Frikke (c) 2009 Darum.dk

ANBEFALINGER

De enkelte bydeles/grandelags beliggenhed ud mod engene, marsken og digerene er meget værdifulde. Der opleves en tæt forbindelse til engene og markerne - landskabet. De mange fine kig mellem bygningerne til omgivelserne er vigtige at fastholde. Store Darums åbne karakter er meget påvirkelig overfor nye udstykninger, byggerier og beplantninger.

Det anbefales, at lokalplan nr. 04.03/04.06 "Et område til bolig- og stiformål" aflyses, da grønningen er af afgørende betydning for Store Darums særlige karakter med landskabet, der trænger helt ind i landsbyen - den åbne karakter.

Der er mange gårde og villaer med høj bevaringsværdi. De er sårbare overfor bygningsændringer. Nye større landbrugsbygninger passer ikke ind i landsbyens historiske struktur.

Det er meget vigtigt, at bibeholde vejenes enkle karakter og undgå for meget udstyr som fortove og forskellige lamper m.v. Det kan ikke anbefales, at vejene ændres med f.eks. udretninger og bredere profiler, opstribning, cykelstier m.v.

I forbindelse med byggesagsbehandlingen af landbrugsbygninger bør der vejledes om placering af eventuelle nybygninger, så landsbymiljøet, med de beskedne dimensioner, påvirkes mindst muligt.

STØTTEMULIGHEDER

Nedenstående er en liste over mulige puljer/fonde man kan søge i forbindelse med realisering af projekter fra landsbyplanen:

LAG

De Lokale Aktionsgrupper yder tilskud til etablering af henholdsvis attraktive levevilkår eller nye arbejdspladser i Landdistrikterne.

Attraktive levevilkår i landdistrikter kan f.eks. være etablering af netværk, faciliteter til kulturelle aktiviteter eller servicefaciliteter, fornyelse af landsbyer f.eks. i form af renovering af bygninger, miljøprojekter ved veje, projekter om den lokale natur- og kulturarv, kultur- eller fritidsaktiviteter på landbrugsbedrifter m.v.

Nye arbejdspladser i landdistrikterne kan f.eks. være tiltag inden for mikrovirksomheder, turisme, erhvervsaktiviteter i tilknytning til eller ud over landbruget, service mv.

Ansøgningsfrist: Ikke oplyst for 2010, men februar, maj, august og november i 2009.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.lag-esbjerg.dk eller www.landdistriktsprogram.dk

Friluftsrådet

Friluftsrådet yder støtte via Tips- og Lottomidler til friluftslivet, herunder bl.a. materialer og udstyr til friluftaktiviteter, faciliteter og udstyr, der øger befolkningens forståelse for naturen samt mulighed for friluftaktiviteter, etablering af f.eks. overnatningshytter, lejrpladser, skibe, naturskoler, informationscentre og friluftsgårde etc. samt formidling af samspillet mellem naturen og kulturhistorien.

Ansøgningsfrist: 1. marts, 1. juli og 1. november

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.friluftsradet.dk

Lokale- og Anlægsfonden

Lokale- og Anlægsfonden har til formål at udvikle og støtte byggeri inden for idræts, kultur- og fritidsområdet. Det kan være fra renovering af en spejderhytte til storstilet udbygning af et klubhus, fra oprettelsen af et lokalt samlingssted for skatere til store kultur-, musikhuse og idrætsanlæg. Det kan være idræt, børne- og ungdomsformål, teater, musik, film, dans, friluftsliv med mere. Lokale- og Anlægsfonden råder ud over fonden over en

pulje til klublokaler og væresteder. Puljen er øremærket klublokaler og væresteder til idræt, friluftsliv, børneteater, musik, dans og andre rammer for trivsel og samvær. Puljen kan søges af foreninger og institutioner inden for idræts-, kultur- og fritidsområdet.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.loa-fonden.dk

Matas Miljøfond

Matas Miljøfond yder økonomisk støtte til buske og træer der plantes på børns legepladser, samt evt. fjernelse af asfalt til fordel for grønne miljøer. Børneinstitutioner kan også søge fonden om flytbare pavilloner (Flextexts), der øger muligheden for, at børn kan være ude at lege i al slags vejr.

Ansøgningsfrist: 15. maj og 1. december.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.matas.dk

Nordea Fonden

Nordea Fonden yder støtte til projekter, der fremmer det gode liv - projekter der enten er sunde for sjæl eller legeme. Fonden fokuserer på fire områder, sundhed, motion, natur og kultur, og vægter aktiviteter af høj kvalitet og originalitet, som aktivt involverer mange mennesker. Der ydes støtte til projekter i alle størrelser og på såvel lokalt, regionalt og nationalt niveau.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.nordeafonden.dk

Fonden Realdania

Realdania støtter bredt forskellige initiativer, som gør en positiv forskel og er med til at udvikle og forandre det byggede miljø i Danmark. Der arbejdes inden for tre fokusområder, byen, byggeriet og bygningsarven, og hvert år udpeges der herudover en række særlige indsatsområder.

Tjek: www.genanvendgaarden.dk

Ansøgningsfrist: Løbende.

Tuborgfonden

Tuborgfondens formål er at virke for samfundsgavnlige formål, særlig til støtte for dansk erhvervsliv. Fonden støtter store og små aktiviteter inden for alle dele af det danske samfund, lige fra kunst, kultur, sport, foreningsvirksomhed, uddannelse samt erhvervsrelateret forskning. Hvert andet år – i lige år – opretter Tuborgfondet underfondet "Tuborgs Grønne Fond", der støtter aktiviteter der i bredeste forstand gør Danmark lidt "grønnere". Fondet uddeles næste gang i 2010 i portioner på op til 15.000 kr.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.tuborgfondet.dk

Trygfonden

Trygfonden støtter både store og små projekter, der skal øge danskernes oplevelse af tryghed i hverdagen. Fonden har 11 fokusområder fordelt på hovedområderne sikkerhed, sundhed og trivsel.

Ansøgningsfrist: 1. marts og 1. september kl. 16.00 hvert år.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.trygfonden.dk

Nedrivningspulje

Esbjerg Kommune overvejer at etablere en nedrivningspulje i det kommunale budget. Puljen kan anvendes til at støtte nedrivning af tomme ubenyttede bygninger, der skæmmer kommunens lokalsamfund. Lokalrådene er derfor blevet bedt om at udarbejde lister over de bygninger, der kan komme på tale. Man skal være opmærksom på, at bygningerne kan være behæftet med bevaringsinteresser.

I forbindelse med nedrivningssager kan der også være mulighed for at søge byfornyelsesstøtte. Esbjerg Kommune vil i de konkrete sager vurdere, om det vil være hensigtsmæssigt at benytte sig af byfornyelse.

Yderligere støttemuligheder kan findes på www.tilskudsbasen.dk som er en ny og meget omfattende database på Internettet med fonde og tilskudsordninger fra Danmark, Norden, EU og øvrige lande

Esbjerg Kommunes Byfond

Esbjerg Kommunes Byfond yder støtte med henblik på bevarelse af arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde huse og miljøer inden for Esbjerg Kommunes område. Støtten tildeles i form af kontanttilskud eller lån, men fonden yder også gratis konsulentbistand til istandsættelses- og vedligeholdelsesarbejder, hvor råd og vejledning måtte ønskes.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information og ansøgningsmateriale: www.esbjergkommune.dk



Esbjerg
Kommune



Ketner Olsen
www.ketnerolsen.com

GBL GRUPPEN FOR
BY & LANDSKABSPLANLÆGNING APS